

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

İngiltere şu günlerde çok ilginç bir meseleyle çalkalanıyor.

Ülkenin en büyük sağlık araştırma kuruluşlarından birisi olan Huntingdon Life Sciences (HLS) ilaç üretim ve araştırma firması on yıl önce borsanın en gözde

kuruluşları arasında. 1997 yılında deneylerde kullandığı hayvanlara kötü muamele ettiği hayvan hakları örgütlerince saptanıyor. Yapılan yayın ve saldırılar sonucunda firma otuz altı saatte 'ters dönüyor.' Bugün batma noktasında, bankalar son desteklerini de çekmek üzere. O arada, Stop Huntingdon Animal Cruelty-Shac (Huntingdon Hayvan Vahşetini Durdurun) örgütü firmayı fiziki olarak taciz ediyor. Sabahtan akşama kadar kapının önünde bağırıp bağırıp çalışanlara hakaret etmesi bir yana, örgüt onların adını, adresini, telefon numarasını yayın organında, internet sitesinde yayınlayıp 'ilgilendirilmesini' istiyor. Zaten, ülkenin bu alandaki en büyük örgütü olan Animal Liberation Front-ALF (Hayvan Özgürlüğü Cephesi) bu konudaki genel tavrı açıkça ortaya koyuyor. Kişisel

Hayvanlar ve insanlar

darpa ve benzerlerine karşılar ama bu işin içinde bulunanlara 'bir biçimde' zarar verilmesini ilke edinmişler. Bu anlamda mesela 'bir görevliye çivili bomba gönderilmez ama arabası ateşe verilebilir.'

Kaldı ki, ALF tek örgüt değil. O büyüklüğe çok yakın en az üç örgüt daha var. Örgütler bütünüyle özerk ve tamamen gönüllülük esasına ve hücre sistemine göre örgütleniyor. Tüm örgütler Hayvan Hakları Koalisyonu'nda bir araya geliyor. Eylemleri sonucu birçok firma kapandı. İşler o noktaya geldi ki, hükümet şimdi yeni önlemler almaya başladı. Hayvan Hakları 'aşırı'ları Yeni Terör Yasası kapsamında yargılanacak. Olur mu olmaz mı tartışması sürüyor. Bu işi şu nedenle anlattım...

Biz Türkiye'de hukuk ve hak meselelerini daima genel ve kamusal hukukun içinden, çoğunlukla da devlet-birey zıtlaşması bağlamında ele alıyoruz. Bunların dışındaki alanlarda yaşanacak bir hukuk-hak ilişkisini yok sayıyoruz. Oysa, demokratik bilinci genişletmenin en önemli olanağı büyük harfle yazılan bu hukukun dışında daha mikro alanlarda yaşanan hak arayışları üstünde düşünmektir.

Batı'da bugün 'yeni toplumsal siyasal' hareketler diye bilinen süreç 1960'lardan sonra gelişti, 1970'lerde doruğuna ulaştı ve şimdi içinden geçmekte olduğumuz 'yeni si-

yaset' anlayışının temelini oluşturdu. Buna göre siyaset mutlaka sistemik, partiler ve parlamento siyaseti olmak zoruunda değildi. Kamusal sorunlar etrafında, sivil inisiyatiflerle örgütlenmek özgül bir sorunu çözdükten sonra da bir gözlemci ekip bırakıp dağılmak çok daha işlevseldi. Bu süreç yalnızca kadın hakları, çocuk hakları gibi alanların bu yoldan büyük kazanımlar sağlamalarıyla kalmadı, demokratik bilincin ve ilişkilerin gelişmesine de geniş katkılarda bulundu. Unutmayalım ki, Berlin Duvarı'nın yıkılmasında önyak olan da geniş ölçüde bu türden sivil girişimler, barış, silahsızlanma, demokrasi örgütlenmeleriydi.

Türkiye'deyse bu yaklaşımdan epey uzağız. Bunun elbette toplumsal, tarihsel nedenleri var. Fakat hepsinin ötesinde bir de insanın kendi bireyliği ve vicdanıyla ilgili bir boyutu söz konusu. Modernite dediğimiz şey biraz da o bilince, sorumluluk duygusuna sahip, kendi başına karar alan, tavır gösteren insanı yetiştirmektir. İnsan hakları ancak bu mantıktan sonra yerleşebilir. Yolu trafik belasından, gece sokaklarına fırlatılmış plastik çöp torbalarından, hayvan haklarından geçer. Dolayısıyla bugün insan haklarıyla ilgili bir yazı okudunuz.

Not: Pazartesi günkü yazımda çıkan 'tahaccüb' sözcüğü 'taaccüb' olacaktır.